

Steun elkaar!

Rapport **DE IMPACT VAN VOORTDURENDE ARMOEDE OP HULPORGANISATIES IN NEDERLAND**

Een vervolgonderzoek naar trends
binnen het werkveld van armoedebestrijding

Rosmalen, mei 2024

Stichting Armoedefonds is in 2013 opgericht met als doel het bestrijden en verzachten van (de gevolgen van) armoede. Dit doet het Armoedefonds door het ondersteunen van meer dan duizend lokale hulporganisaties met geld, producten en kennis. Deze hulporganisaties zijn actief op het gebied van armoedebestrijding in Nederland. Stichting Armoedefonds gelooft in een maatschappij waarin mensen elkaar steunen en waarin we zorgen voor onze medemens.

Rosmalen, mei 2024

Stichting Armoedefonds

De Grote Elst 52
5246 JR Rosmalen
Tel. 073 - 7440181

Mei 2024. Tekst- en drukfouten voorbehouden.
Citeren uit en verwijzen naar is toegestaan met bronvermelding.

INHOUDSOPGAVE

	VOORWOORD	4
	SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN	5
1.	INLEIDING	7
	1.1 Armoede in Nederland	7
	1.2 Doelstelling en belang onderzoek Armoedefonds	8
	1.3 Dataverzameling onderzoek Armoedefonds	8
2.	TOENAME IN HET AANTAL HULPVRAGEN SINDS HET AFGELOPEN HALF JAAR	11
	2.1 Aantal hulpvragen	11
	2.2 Aard van de veranderingen in hulpvragen	12
	2.3 Soort hulpvragen	14
3.	KRACHT VAN LOKALE HULPORGANISATIES	17
	3.1 Menskracht bij organisaties	17
	3.2 Financiële kracht lokale hulporganisaties	18
	3.3 Hulporganisaties met een wachtlijst	19
	3.4 Voorwaarden voor hulp en maatwerk	20
4.	TOENAME HULPVRAGEN EN MOGELIJKHEDEN NABIJE TOEKOMST	22
	4.1 Aantal hulpvragen nabije toekomst	22
	4.2 Benodigde middelen	23
5.	CONCLUSIES	25
6.	AANBEVELINGEN	27
	BRONNEN	29

VOORWOORD

Kiezen tussen een warme maaltijd of shampoo. Je dochter die vraagt of ze dit jaar eindelijk een kinderfeestje mag geven. Of je zoon die voor het eerst naar de middelbare school gaat en thuiskomt met een ellenlange schoolspullenlijst. Wanneer je het financieel moeilijk hebt is de steun van lokale armoedehulporganisaties essentieel. Zij zorgen ervoor dat je voedselhulp krijgt, delen verzorgingsproducten uit, organiseren een kinderfeestje of verspreiden schoolspullenpassen.

Hoe gaat het eigenlijk met deze organisaties? Blijven zij in staat om deze belangrijke hulp aan te bieden? Om daarachter te komen doet Stichting Armoedefonds elk half jaar een onderzoek naar de impact van voortdurende armoede op hulporganisaties in Nederland. Voor u liggen de bevindingen van dit onderzoek dat in april 2024 heeft plaatsgevonden.

Wat we zien blijft schokkend. Terwijl de armoedecijfers teruglopen¹ ziet het Armoedefonds dit niet volledig terug in de praktijk. Te veel hulporganisaties ervaren een stijging in het aantal hulpvragen. En we zijn niet de enigen die dat constateren. Humanitas ziet dat het aantal mensen in schuldhulp toeneemt, het Rode Kruis waarschuwt dat de groep mensen in voedselhulp groeit en het Nibud constateert dat ondanks dat meer huishoudens kunnen rondomen, een derde van de huishoudens de eindjes moeilijk aan elkaar kan knopen.

Ook in het magazijn van het Armoedefonds zien we dit beeld terug. Wanneer het Armoedefonds goederen uitgeeft aan hulporganisaties geven zij aan dat een groeiende groep mensen een beroep doet op hun hulp. Ouderen staan huilend voor de deur, alleenstaande ouders bellen op of er nog extra hulp mogelijk is en het aantal dak- en thuisloze mensen neemt toe. De hoge kosten van voedsel of verzorgingsproducten is vaak reden tot zorg. Ook zien hulporganisaties veel mensen zonder spaarpot of met schulden.

Maar er is ook goed nieuws. Hulporganisaties lijken er zelf financieel beter voor te staan, onder andere door de financiële steun die zij ontvangen van derden. Dat blijft belangrijk om te zorgen dat lokale hulporganisaties hun cruciale werk kunnen blijven doen. Want waar mensen in armoede vaak onder de radar van de overheid blijven, zijn het de lokale organisaties die dicht bij de mensen staan en wél contact weten te leggen.

Dank aan alle hulporganisaties die meewerkten aan dit onderzoek.

Henk de Graaf | Stichting Armoedefonds

SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN

Een derde van de Nederlanders heeft moeite met rondkomen. En veel huishoudens missen de financiële buffer om een tegenslag op te vangen². Dat belemmert hen om mee te doen in de maatschappij. De hulp van lokale armoedehulporganisaties is dan cruciaal. Deze organisaties bieden kleding aan, helpen bij financiële administratie of zorgen voor verzorgingsproducten.

Stichting Armoedefonds onderzoekt elk half jaar hoe het ervoor staat bij deze organisaties. Het onderzoek is in april 2024 uitgezet onder meer dan 1.100 lokale hulporganisaties. In totaal is het onderzoek ingevuld door 477 organisaties. Daarbij gaat het om organisaties door heel Nederland die verschillen in grootte en hulpaanbod. Allen zetten zij zich in voor het bestrijden en verzachten van de gevolgen van armoede. Het onderzoek focust zich op drie vragen:

1. **HOE IS HET AANTAL HULPVragen BIJ LOKALE HULPORGANISATIES SINDS HET LAATSTE HALF JAAR VERANDERD?**

Naast voedselhulp, blijft er een beroep gedaan worden op verzorgingsproducten. Er zijn met name tekorten aan menstruatieproducten, wasmiddel, luiers, tandenborstels en tandpasta, shampoo en douchegel. In het afgelopen half jaar heeft de helft van deze hulporganisaties een stijging van het aantal hulpvragen ervaren (namelijk 51% van de organisaties). In de afgelopen maanden klopten voornamelijk alleenstaande ouders met kinderen, vluchtelingen, paren met kinderen en alleenstaanden vaker aan voor hulp. De reden dat mensen om hulp vragen komt voornamelijk vanwege de hoge kosten voor huishoudelijke uitgaven zoals boodschappen. Maar ook schulden en het ontbreken van een financiële buffer waardoor plotselinge kosten niet kunnen worden opgevangen, zorgen ervoor dat mensen het financieel moeilijk hebben. Ten slotte blijven de energierekening en de kosten voor de dokter en de tandarts reden van zorg. Hulporganisaties zien dat het met name mensen met een uitkering of part-time baan zijn die in de problemen komen.

2. **IN WELKE MATE ZIJN LOKALE HULPORGANISATIES OP DIT MOMENT IN STAAT OM AAN DE HULPVragen TE VOLDOEN?**

Hulporganisaties geven aan er financieel beter voor te staan ten opzichte van vorig onderzoek. Maar liefst 60% geeft aan zich te redden met eigen middelen. 71% van de hulporganisaties heeft voldoende vrijwilligers en betaalde krachten om de hulp te bieden die nodig is. Daar staat tegenover dat bijna een derde van de hulporganisaties een tekort aan vrijwilligers ervaart. Dat heeft een invloed op de hulp die zij kunnen bieden. Doordat bij een aantal hulporganisaties de vraag te hoog is, werkt 8% van de hulporganisaties noodgedwongen met een wachtlijst.

3. HOE VERWACHTEN LOKALE HULPORGANISATIES DAT HULPVRAGEN ZICH DE KOMENDE MAANDEN GAAN ONTWIKKELEN?

Meer dan de helft van de hulporganisaties maakt zich op voor een stijging van het aantal hulpvragen in het komende half jaar, namelijk 56%. Slechts een klein gedeelte verwacht een daling.

AANBEVELINGEN

Het inkomen van mensen moet voldoende zijn om van te leven, mee te kunnen doen in de samenleving en om van te sparen. Dit kan alleen met een verhoging van de uitkeringen en lonen. Daarnaast is het essentieel dat lokale armoedehulporganisaties structurele langjarige steun krijgen om stijgingen in hulpvragen op te vangen en de wachtlijsten aan te pakken. Lokale hulporganisaties zijn zo in staat om een cruciale rol te spelen in het armoede- en schuldenbeleid: zij zijn het die armoede zien, verzachten en bestrijden. De hulporganisaties spelen al jaren een belangrijke rol bij het bereiken en helpen van mensen in armoede.

1. INLEIDING

1.1 ARMOEDE IN NEDERLAND

Terwijl statistieken een dalende trend laten zien in het aantal mensen dat risico loopt op armoede ³, tonen onderzoeken de schrijnende realiteit achter deze cijfers. De afgelopen jaren is de kloof tussen arm en rijk in Nederland gegroeid: zij ontmoeten elkaar steeds minder ⁴. Terwijl het Nibud constateert dat de meerderheid van de huishoudens er financieel beter voorstaat, zien zij tegelijkertijd dat een aantal groepen minder controle over de inkomsten heeft en dat het systeem van sociale zekerheid niet de zekerheid biedt die nodig is om mee te doen in de samenleving ⁵. Één op de drie huishoudens heeft moeite om rond te komen. Daar komt bij dat een vijfde van de mensen geen of weinig financiële buffer heeft. Hierdoor zijn zij niet of nauwelijks in staat om een tegenslag op te vangen.

Vaak geven mensen voorrang aan het betalen van vaste lasten als de huur of energiekosten. Zelfs als dat ten koste gaat van de boodschappen die zij kunnen kopen. Ipsos I&O constateert dat meer dan 885.000 Nederlanders wel eens te weinig eten heeft doordat zij dit niet kunnen betalen ⁶. Van hen zitten 450.000 mensen in verborgen voedselnoed. Zij hebben niet voldoende geld voor eten en krijgen geen voedselhulp terwijl ze daar wel behoefte aan hebben. Door de stijgende prijzen maken meer mensen zich zorgen of zij of hun gezin wel voldoende geld voor (gezond) eten hebben.

“Mensen zitten geïsoleerd thuis omdat ze geen geld hebben om ergens heen te gaan. Er is veel stille armoede.”

Stichting Weggeefwinkel Vinkhuizen

Steeds meer mensen kloppen daarnaast aan bij Humanitas voor hulp bij schulden en andere geldproblemen ⁷. In 2023 ging dit om meer dan 24.000 mensen. Oorzaken die hiervoor genoemd worden zijn de prijsstijgingen en energiekosten, maar ook levensgebeurtenissen als een scheiding of verlies van werk. Steeds vaker vragen werkenden en mensen boven het bijstandsniveau om hulp bij de financiële problemen die zij ervaren.

Het inkomen van mensen stijgt niet volledig mee met de inflatie. In het najaar van 2023 besloot de Tweede Kamer dat het minimumloon verder omhoog moet ⁸. Toch stemde de Eerste Kamer in april 2024 tegen de extra verhoging van het minimumloon ⁹. Ten slotte merkt Divosa op dat het aantal mensen met een bijstandsuitkering niet langer daalt maar stabiel blijft ¹⁰.

1.2 DOELSTELLING EN BELANG ONDERZOEK ARMOEDEFONDS

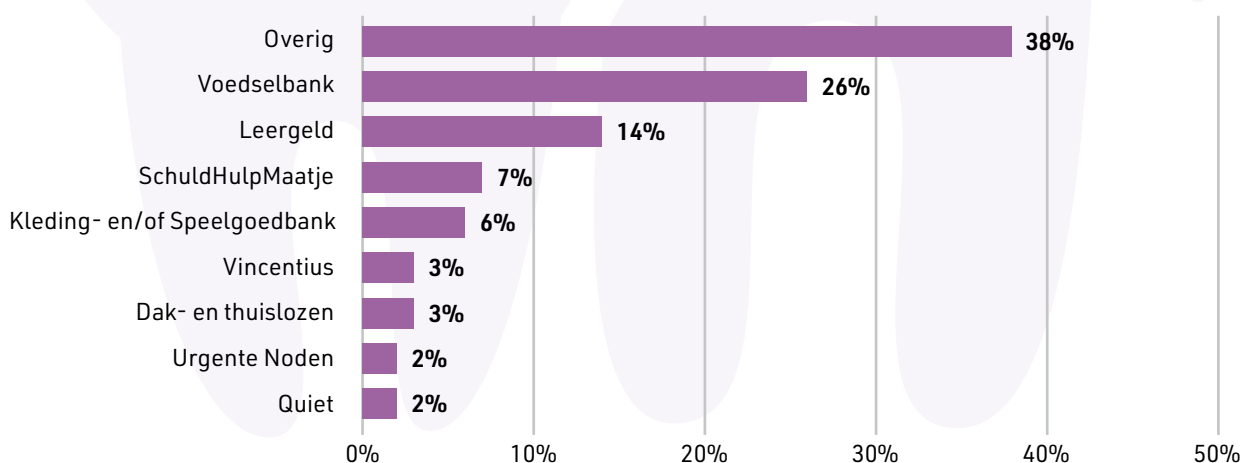
Informeel hulp, dicht bij huis, is cruciaal voor mensen die het financieel zwaar hebben. De bijdrage die hulporganisaties leveren, zorgt ervoor dat de alleenstaande vader zich even geen zorgen hoeft te maken over hoe er weer eten op tafel komt, dat een gezin een keer een leuk uitje heeft of dat het kind dat voor het eerst ongesteld wordt toegang heeft tot menstruatieproducten. Het is belangrijk dat hulporganisaties deze hulp kunnen blijven bieden. Daarom brengt Stichting Armoedefonds in kaart in welke mate er een beroep wordt gedaan op hulporganisaties en in hoeverre zij dit kunnen bolwerken. Dit onderzoek kijkt terug naar de ontwikkelingen in het afgelopen half jaar, schijnt een licht op de slagkracht van lokale hulporganisaties en werpt een blik op de verwachtingen rondom armoedeontwikkelingen in de toekomst. Dit doen we aan de hand van de volgende vragen:

1. Hoe is het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties sinds het laatste half jaar veranderd?
2. In welke mate zijn lokale hulporganisaties op dit moment in staat om aan de hulpvragen te voldoen?
3. Hoe verwachten lokale hulporganisaties dat hulpvragen zich de komende maanden gaan ontwikkelen?

1.3 DATAVERZAMELING ONDERZOEK ARMOEDEFONDS

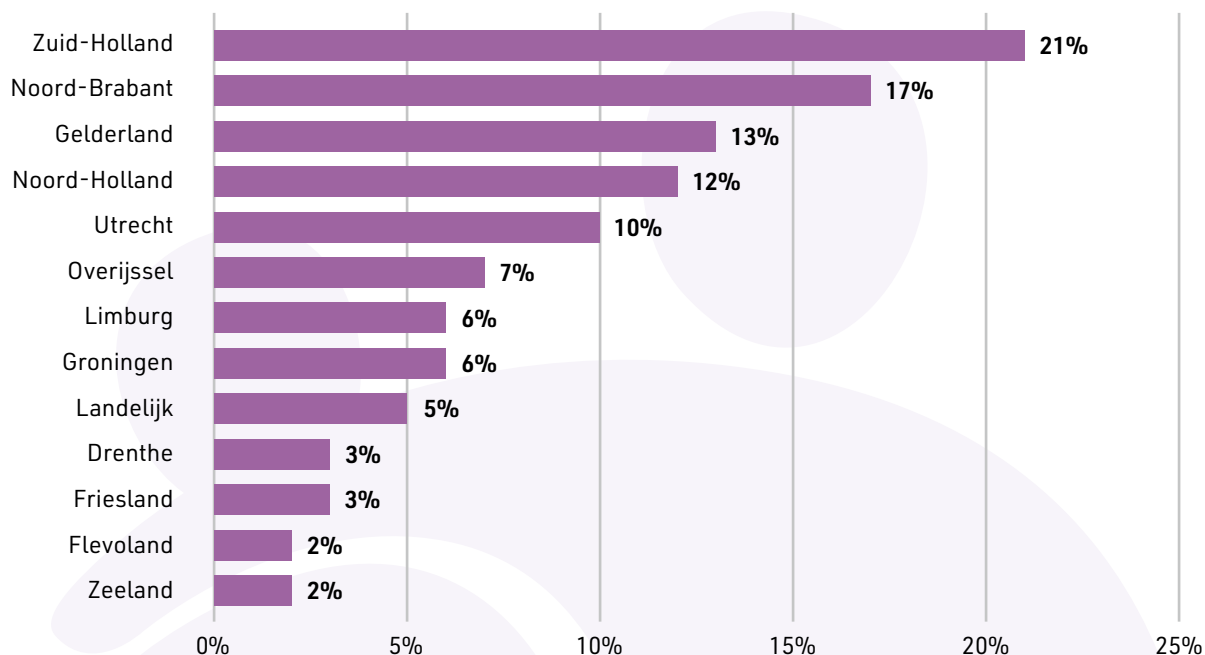
Begin april 2024 is een vragenlijst uitgezet onder meer dan 1.100 hulporganisaties door heel Nederland die zich richten op het helpen van de minima. De vragenlijst werd ingevuld door 477 unieke organisaties. Het was niet verplicht om bij iedere vraag een antwoord in te vullen. Een breed scala aan hulporganisaties nam deel aan het onderzoek. De organisaties die deelnamen aan het onderzoek zijn onder te verdelen in verschillende categorieën, zie figuur 1.1. Zo vulden hulporganisaties als Voedselbanken (26%), Stichting Leergeld (14%) en SchuldHulpMaatje (7%) het onderzoek in. Categorie 'overig' is toepasbaar op 38% van de hulporganisaties. Dit betreft hulporganisaties als Dress for Success, Kinderen van de Voedselbank of de Non Foodbank Gouda.

Figuur 1.1 Wat voor soort lokale hulporganisaties betreft het? (Ingevuld door 477 organisaties)

Hulporganisaties uit heel Nederland namen deel aan het onderzoek, zie figuur 1.2. Sommige hulporganisaties werken over meerdere gebieden.

Figuur 1.2 In welke provincie(s) is uw organisatie actief? (Ingevuld door 477 organisaties)

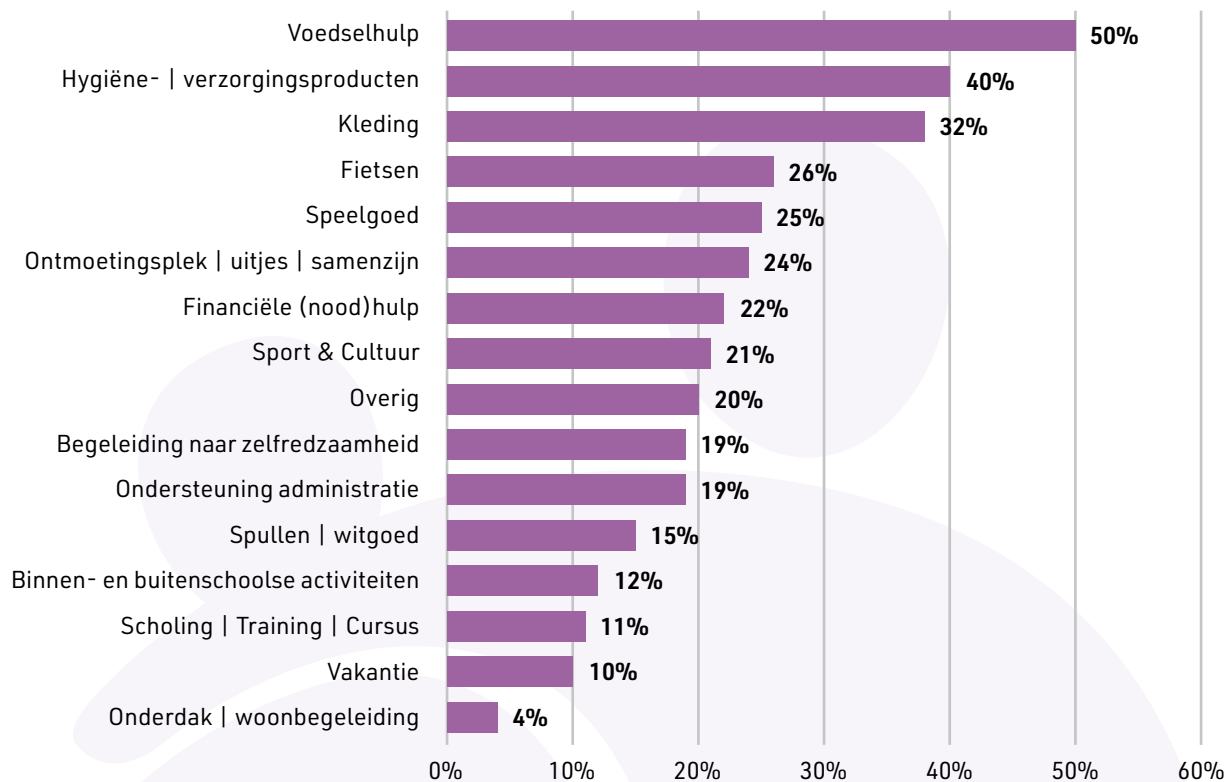

“We weten dat mensen echt geld tekort hebben dus alles wat zij gedoneerd kunnen krijgen, geeft ruimte voor iets meer eigen budget om dingen te betalen die belangrijk zijn binnen het gezin. Nu moeten zij voor vrijwel alles geld komen vragen. Sportschoenen, kinderfiets, koelkastreparatie, schoolreisje, etcetera.”

Wijkcentrum Waterkracht Zutphen

De meeste hulporganisaties bieden (een combinatie van) voedselhulp (50%), hygiëne- en verzorgingsproducten (40%), kledinghulp (38%) of benodigdheden voor school (32%). Zie figuur 1.3.

Figuur 1.3 Wat voor soort hulp biedt uw organisatie? (Ingevuld door 477 organisaties)

2. TOENAME IN HET AANTAL HULPVragen SINDS HET AFGELOPEN HALF JAAR

Dagelijkse uitgaven zoals boodschappen en verzorgingsproducten blijven duur. Het is een constante factor waar mensen de afgelopen jaren tegenaan lopen. Veel mensen hebben behoefte aan (voedsel)hulp. Dit hoofdstuk beantwoordt de vraag: hoe veranderde het aantal hulpvragen bij lokale hulporganisaties in het laatste half jaar?

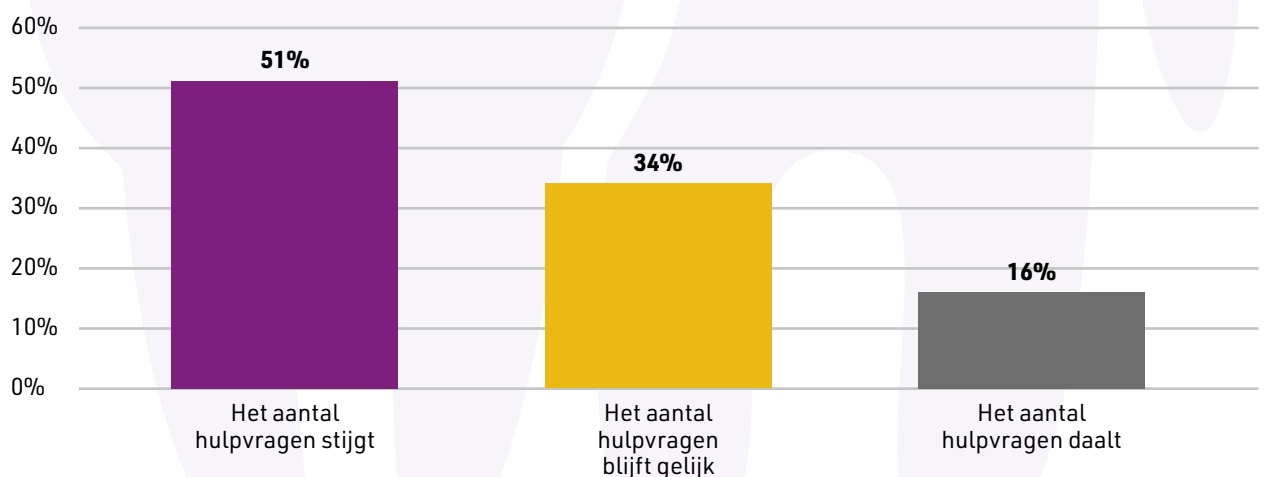
2.1 AANTAL HULPVragen

De verschillende hulporganisaties is gevraagd of zij in het afgelopen half jaar, sinds het laatste onderzoek, een verandering in het aantal hulpvragen hebben waargenomen. In totaal gaven 226 hulporganisaties van de 446 aan dat het aantal hulpvragen in het afgelopen jaar gestegen is (51%). Bij 150 organisaties (34%) bleef het aantal gelijk, zie figuur 2.1. 70 Hulporganisaties gaven aan dat het aantal hulpvragen het afgelopen jaar is gedaald, dat gaat om 16% van de organisaties.

“Er is meer vraag dan aanbod. Door de toenemende drukte hebben wij helaas niet de financiële middelen om dit aan te kunnen op dit moment. De stichting draaiende houden blijft erg lastig.”

Cherity Re-Use Sommelsdijk

Figuur 2.1 Ervaart u het laatste half jaar een stijging of daling in het aantal hulpvragen binnen uw organisatie?
(Ingevuld door 446 organisaties)

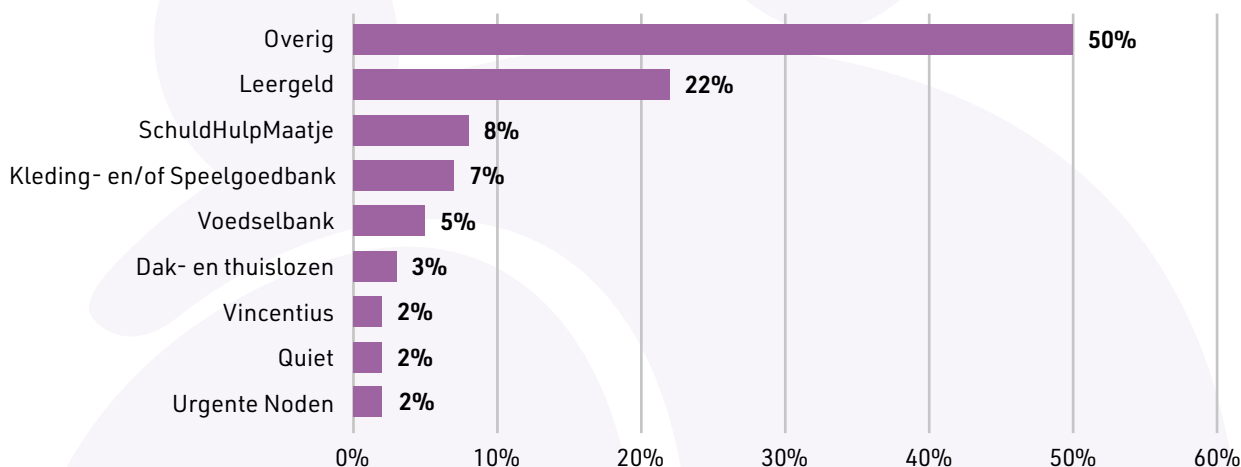

Periodiek onderzoek naar de verandering in het aantal hulpvragen laat zien dat de afgelopen jaren constant een meerderheid van de hulporganisaties aangeeft dat het

aantal hulpvragen stijgt. Wel is ten opzichte van eerdere onderzoeken een daling te zien. In mei 2023 ¹¹ gaf 64% van de hulporganisaties aan een stijging te ervaren, in november 2023 ¹² was dat 56% en inmiddels dus 51%.

Daarnaast valt op dat voornamelijk de lokale steuninitiatieven en Stichting Leergeld een stijging in hulpvragen opmerken. Zie figuur 2.2. In vergelijking met voorgaande onderzoeken ervaren Voedselbanken in veel mindere mate een stijging. Het gaat dan om slechts 11 Voedselbanken. 55 Voedselbanken gaven aan dat het aantal aanvragen gelijk blijft en bij 54 Voedselbanken daalde het aantal aanvragen.

Figuur 2.2 Welke soorten organisaties kampen met een stijging in het aantal hulpvragen?
(Ingevuld door 226 organisaties)

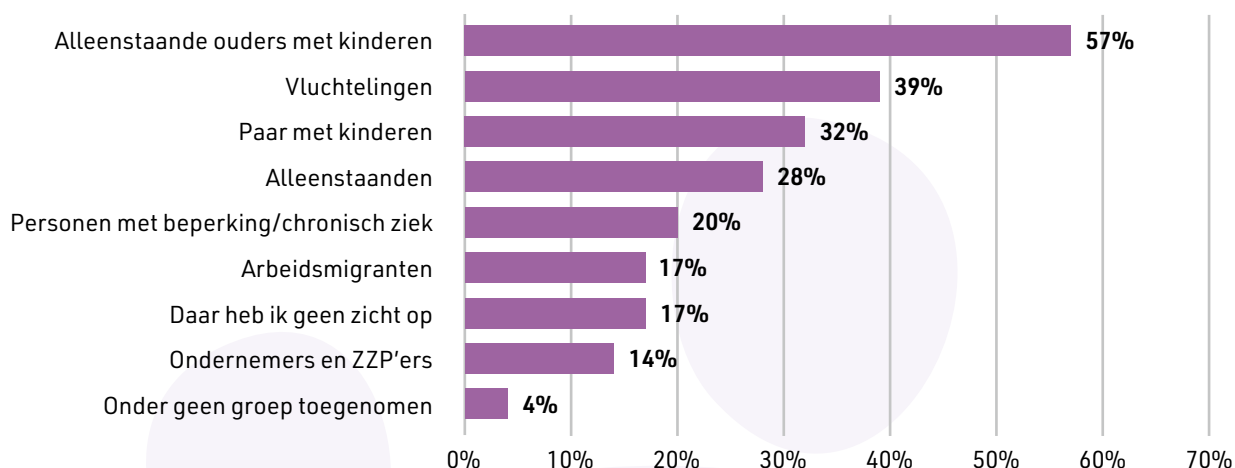
2.2 AARD VAN DE VERANDERINGEN IN HULPVVRAGEN

Wanneer we de respondenten vragen naar (een combinatie van) doelgroepen die om hulp vragen, zien we dat dit met name gaat om alleenstaande ouders met kinderen (door 57% van de hulporganisaties genoemd), vluchtelingen (door 39% van de hulporganisaties genoemd), paren met kinderen (door 32% van de hulporganisaties genoemd) en alleenstaanden zonder kinderen (door 28% van de hulporganisaties genoemd), zie figuur 2.3.

“In mijn dagelijkse werk zie ik steeds vaker dat werkende mensen, ondanks hun harde inspanningen, in financiële benarde posities terechtkomen. Het raakt me diep te zien hoe deze individuen, die dag in dag uit hard werken om de eindjes aan elkaar te knopen, toch worstelen om te overleven. Wat nog zorgwekkender is, is het feit dat velen van hen niet in aanmerking komen voor traditionele vormen van steun, zoals overheidsvoorzieningen of voedselbanken.”

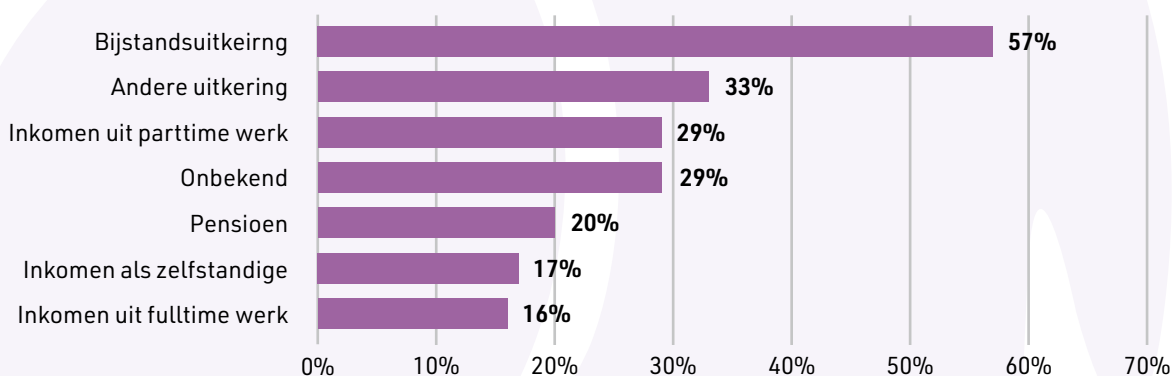
Stichting Het Rode Lint Rotterdam

Figuur 2.3 Onder welke groepen is de hulpvraag het laatste half jaar toegenomen?
(Ingevuld door 437 organisaties)

Daarnaast ziet meer dan de helft van de hulporganisaties (57%) een toename in hulpvragen onder mensen met een bijstandsuitkering. Ook mensen met een ander soort uitkering (33%) of inkomen uit parttime werk (29%) worden vaker genoemd door hulporganisaties als inkomstenbronnen die vaker om hulp vragen.

Figuur 2.4 Onder mensen met wat voor inkomstenbron is de hulpvraag het laatste half jaar toegenomen?
(Ingevuld door 436 organisaties)

Lokale hulporganisaties zijn degenen die armoede van dichtbij zien; zij staan constant in contact met mensen die het financieel moeilijk hebben. We hebben hen gevraagd waar hulpvragers in het dagelijks leven voornamelijk tegenaan lopen. Huishoudelijke uitgaven als boodschappen (genoemd door 77% van de hulporganisaties), schulden (genoemd door 69%), de energierekening niet meer kunnen betalen en het ontbreken van een spaarpotje voor financiële tegenvallers (beide genoemd door 58%) worden veelvuldig genoemd als oorzaken waardoor mensen in de problemen komen. Zie figuur 2.5. De organisaties die 'Overige' aangaven geven oorzaken op als het moeten terugbetalen van toeslagen, een te laag inkomen, taalbarrière, digitale hindernissen, stress of mentale problemen en kledingkosten.

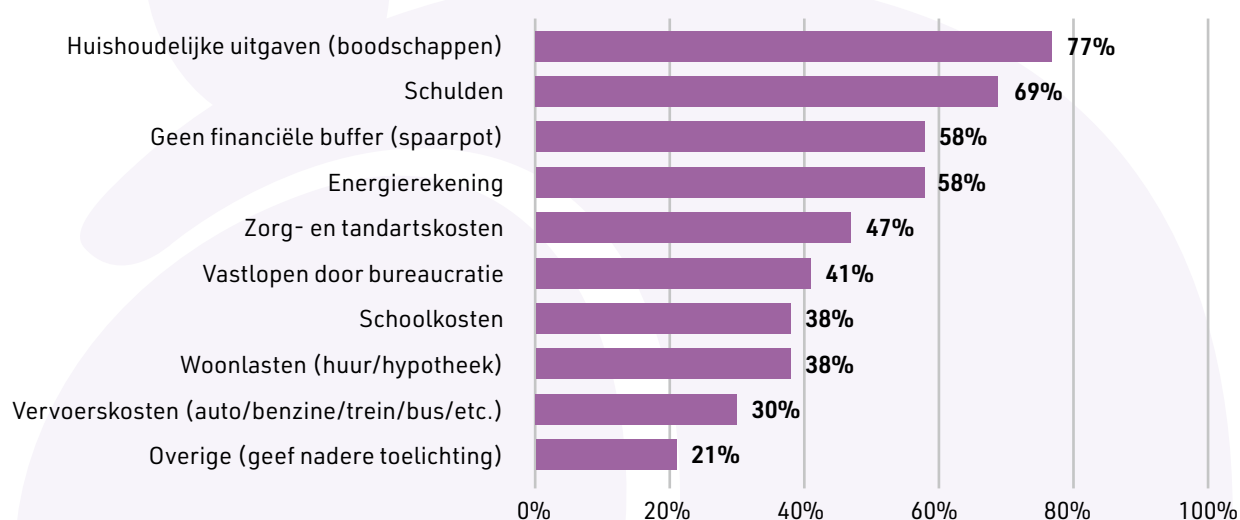
“Medicijnen die niet vergoed worden leveren ook problemen op. Zoals oogdruppels, lichte pijnstillers of vitamine D.”

Lutherse Diaconie Amsterdam

“Mensen worden niet gehoord of gezien. Ze worden van het kastje naar de muur gestuurd.”

Cherity Re-Use Sommelsdijke

Figuur 2.5 Wat hoort u van de hulpvragers? Waar lopen zij in het dagelijkse leven vooral tegen aan?
(Ingevuld door 463 organisaties)

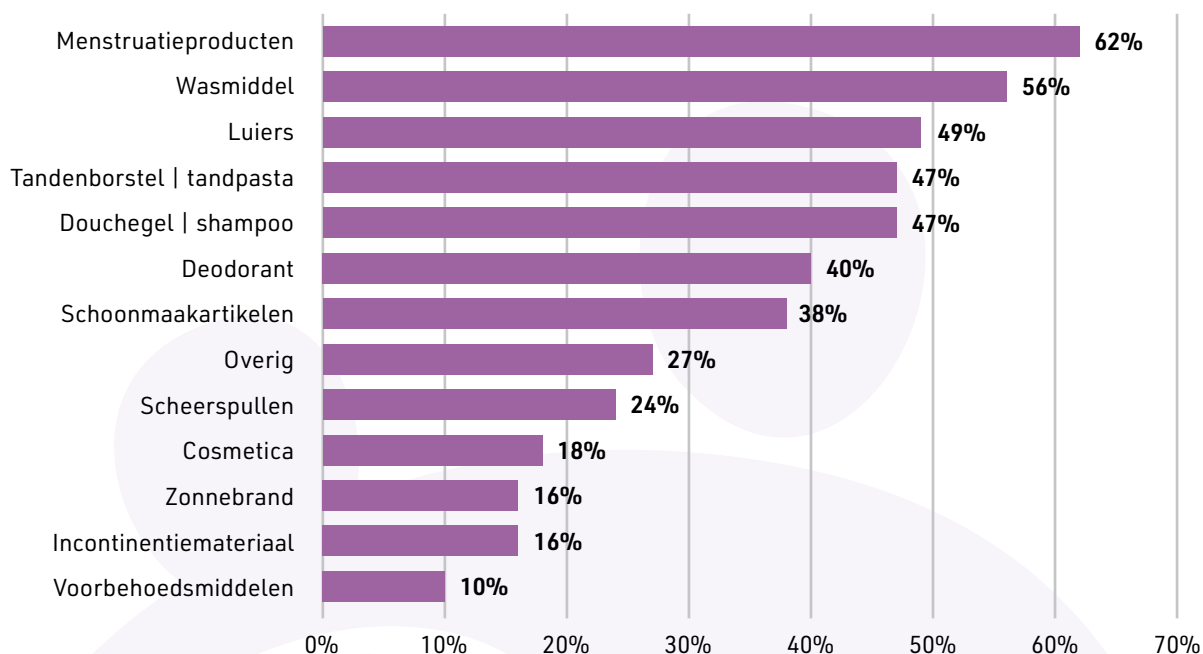
2.3 SOORT HULPVRAGEN

Wat voor de een basisproducten zijn, is voor de ander een luxe. Steeds vaker geven hulporganisaties bij het Armoedefonds aan dat mensen tekort hebben aan basisverzorgingsproducten en hygiëneproducten. Er is vooral behoefte aan menstruatieproducten (door 62% van de hulporganisaties aangevinkt), wasmiddel (56%), luiers (49%), shampoo en douchegel (47%), tandenborstels en tandpasta (47%) en deodorant (40%).

“Bij onze Weggeefwinkel merken we dat er vooral behoefte is aan hygiëneproducten, met name shampoo en zeep. Deze producten zijn zo ontzettend belangrijk, maar zijn voor veel mensen echt te duur. Ook zijn er veel ouders die niet genoeg geld hebben om luiers te kopen voor hun kinderen.”

Stichting Weggeefwinkel Vinkhuizen

Figuur 2.6 Aan welke hygiëne- en verzorgingsproducten hebben mensen die bij jullie klant zijn een groot tekort?
(Ingevuld door 417 organisaties)

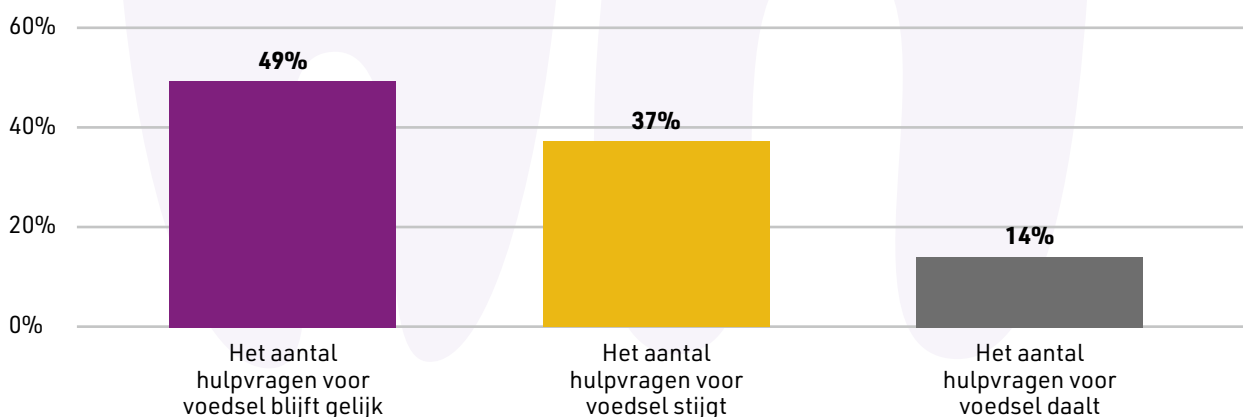

De boodschappenprijzen zorgen bij veel mensen voor financiële problemen. Daardoor heeft een grote groep mensen behoefte aan voedselhulp. Onderzoek van Ipsos I&O laat zien dat het merendeel van deze mensen zich nog niet meldt voor deze hulp¹³. Hier blijft een groot taboe op zitten. Toch merkt 37% van de lokale hulporganisaties dat het aantal hulpvragen voor voedsel stijgt, zie figuur 2.7.

"Als wij geen financiële steun krijgen, kunnen we geen voedsel gaan ophalen. Wat de gevolgen daarvan zijn? Dat veel kwetsbare mensen in de stad geen voedsel krijgen."

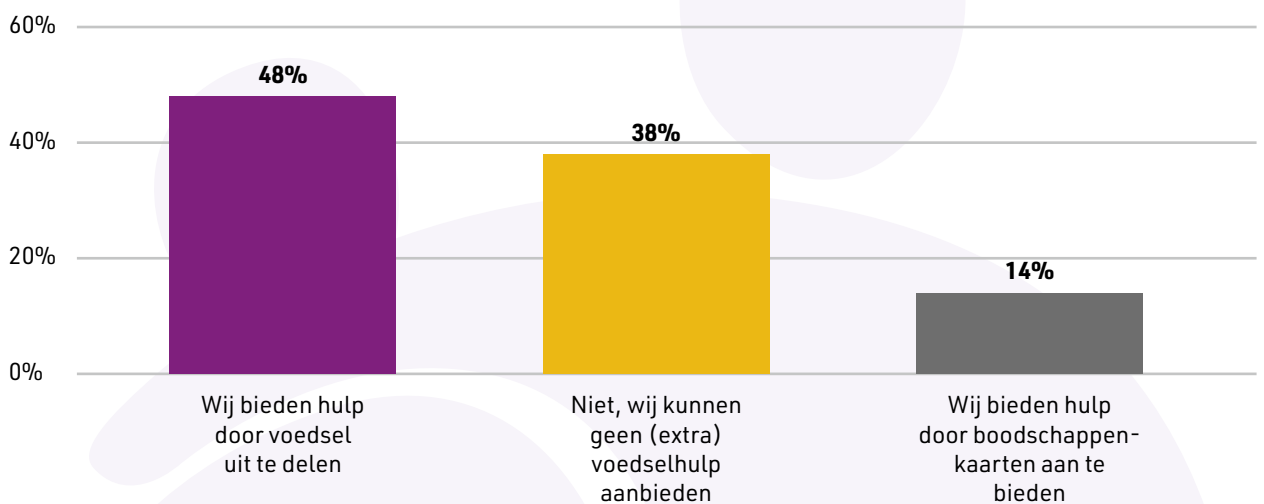
Stichting Thuis Amsterdam

Figuur 2.7 In hoeverre zag u het afgelopen half jaar een verandering omtrent voedselhulp binnen uw organisatie?
(Ingevuld door 399 organisaties)

Een stijging van het aantal voedselhulpvragen werd door een lager percentage van de hulporganisaties aangevinkt ten opzichte van november 2023 ¹⁴. Toen gaven 50% van de hulporganisaties aan een stijging in de voedselhulpvragen te zien. Vervolgens is de hulporganisaties gevraagd hoe zij de hulpvragen voor voedsel opvangen. 48% van de hulporganisaties biedt hulp in de vorm van voedsel en 14% biedt boodschappenkaarten aan.

Figuur 2.8 Hoe vangt uw hulporganisatie de hulpvragen voor voedsel op? (Ingevuld door 431 organisaties)

3. KRACHT VAN LOKALE HULPORGANISATIES

De veranderingen in de hulpvragen hebben invloed op de menskracht, hulpmiddelen, wachtlijsten en financiën van de armoedehulporganisaties. Naast dat de stijging bij de helft van de organisaties op zichzelf reden tot zorg is, leidt dit er bij sommige organisaties toe dat zij met wachtlijsten moeten werken en mensen dus niet direct de hulp kunnen bieden die nodig is. In hoeverre zijn lokale hulporganisaties in staat om aan de hulpvragen te voldoen?

3.1 MENSKRACHT BIJ ORGANISATIES

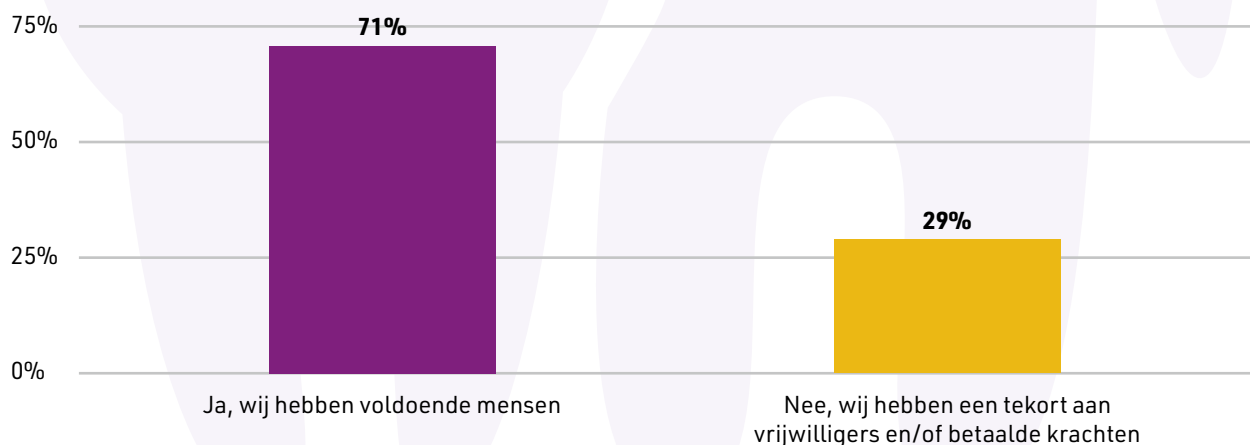
Hulporganisaties worden voornamelijk gedragen door vrijwilligers. Gemiddeld zijn er per organisatie 71 vrijwilligers en 19 betaalde medewerkers actief. De meeste organisaties hebben echter geen betaalde medewerkers (zie mediaan in figuur 3.1). Daarnaast toont figuur 3.1 het aantal klanten op jaarbasis per hulporganisatie. Gemiddeld helpen de hulporganisaties die deelnamen aan het onderzoek 964 personen per jaar.

Figuur 3.1 Hoeveel medewerkers en vrijwilligers zijn actief bij de hulporganisatie en hoeveel klanten/cliënten ondersteunen zij actief? Afgerond op gehele getallen.

	Aantal betaalde medewerkers	Aantal vrijwilligers	Aantal klanten op jaarbasis
Gemiddeld	19	71	964
Mediaan	0*	25	300

*253 van de 401 hulporganisaties hebben geen betaalde krachten.

Figuur 3.2 Heeft uw organisatie voldoende vrijwilligers/betaalde krachten? (Ingevuld door 349 organisaties)

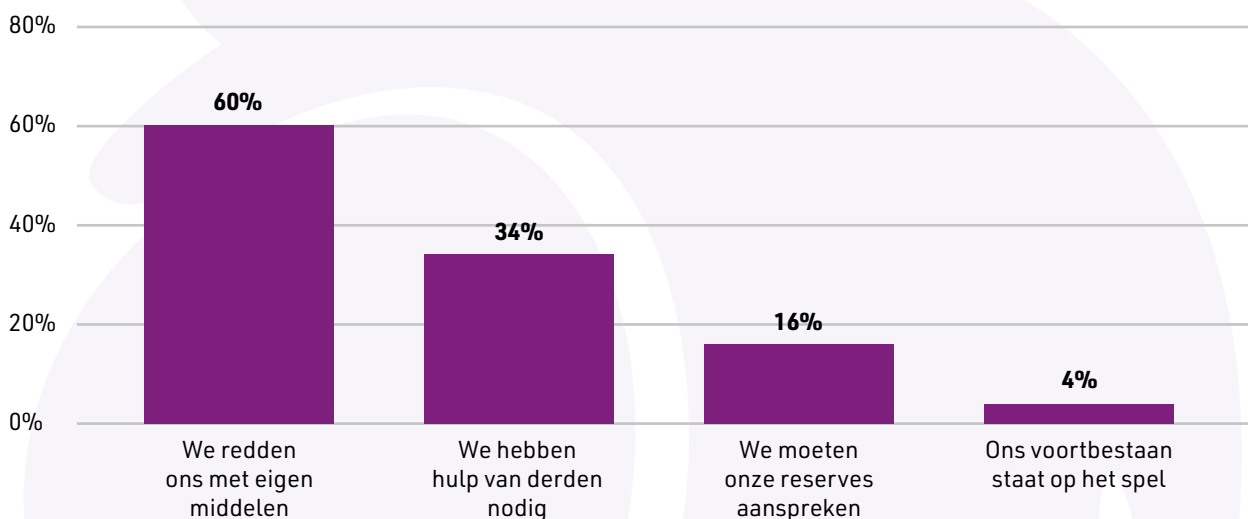

Gelukkig geeft het merendeel van de hulporganisaties aan voldoende mensen in huis te hebben om hulp te bieden, zie figuur 3.1. In totaal geven 29% van de hulporganisaties aan vrijwilligers en/of betaalde krachten te missen. Deze hulporganisaties geven met name aan vrijwilligers nodig te hebben.

3.2 FINANCIËLE KRACHT LOKALE HULPORGANISATIES

We hebben hulporganisaties gevraagd hoe zij er financieel voorstaan, zie figuur 3.3. Daarbij konden zij meerdere antwoorden kiezen. Van de 425 hulporganisaties die de vraag invulden, gaf 60% aan zich te redden met eigen middelen (41 armoede-hulporganisaties kozen daarnaast ook voor een of meerdere van de andere opties). De helft van de hulporganisaties gaf aan aanspraak te moeten doen op hun reserves of hulp van derden nodig te hebben. Bij 4% van de hulporganisaties staat het voortbestaan op het spel. Zij hebben onvoldoende middelen tot hun beschikking.

Figuur 3.3 Hoe staat uw organisatie er nu financieel voor? (Ingevuld door 425 organisaties)

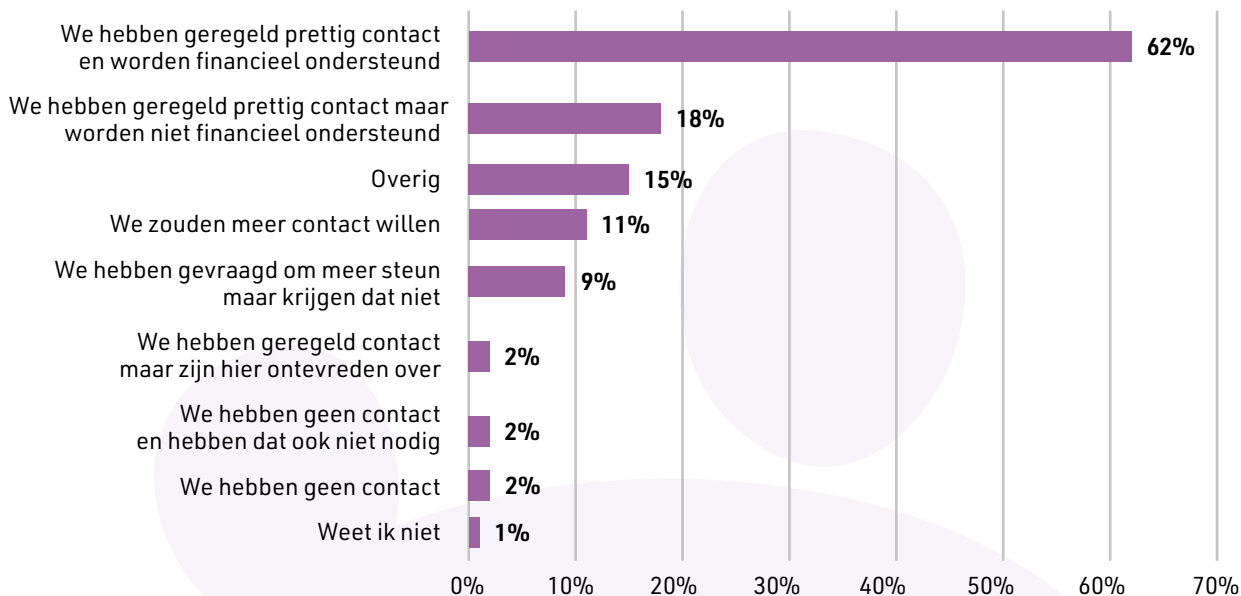

Lokale hulporganisaties geven aan in de problemen te komen doordat ze van locatie moeten wisselen of omdat hun subsidie afloopt. Wanneer we hen vragen hoe zij contact hebben met de gemeente geeft 62% aan dat zij geregeld prettig contact hebben met de gemeente en financieel ondersteund worden. Zie figuur 3.4. Een klein deel van de hulporganisaties wordt niet financieel ondersteund.

“De inkomsten worden minder. Mensen hebben steeds minder te besteden en doneren ook minder. Hierdoor zullen wij op termijn mensen niet of nauwelijks kunnen helpen.”

Stichting Shaan Creatons International Monster

Figuur 3.4 Hoe heeft uw organisatie contact met de gemeente? (Ingevuld door 425 organisaties)

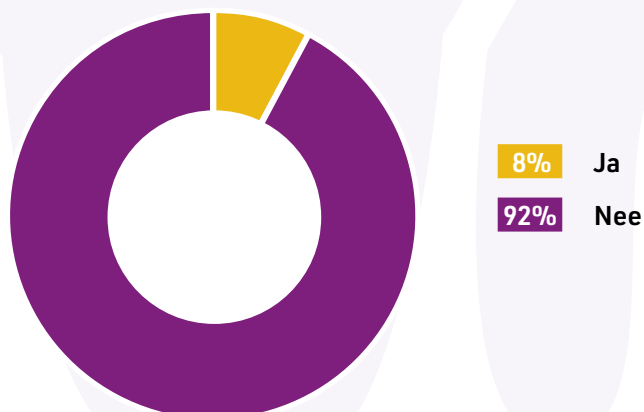
“Wij zitten in een tijdelijk pand en krijgen nu nog subsidie. Dit pand moeten wij echter binnen korte tijd uit. De vraag is waar we dan heen moeten en vooral waar onze gasten heen moeten.”

Stichting Net Niet Genoeg Schiedam

3.3 HULPORGANISATIES MET EEN WACHTLIJST

Van de armoedehulporganisaties geeft 8% aan te werken met een wachtlijst, zie figuur 3.5. Dit gaat met name om ‘overige’ hulporganisaties zoals lokale steuninitiatieven en Stichting Leergeld. Gemiddeld staan er 50 mensen op een wachtlijst en de gemiddelde wachttijd tot zij geholpen kunnen worden is 62 dagen.

Figuur 3.5 Werkt uw organisatie momenteel met een wachtlijst? (Ingevuld door 477 organisaties)

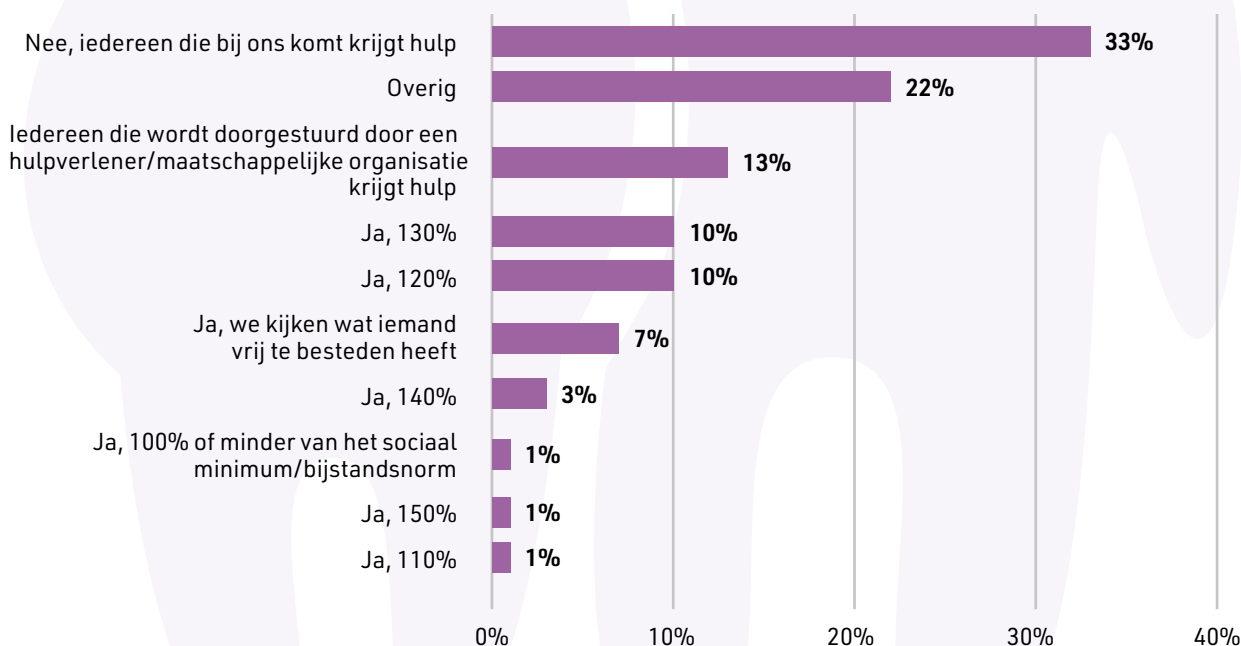
“Wij zien helaas een flinke toename van het aantal hulpvragen. Om iedereen goed te kunnen helpen, werken we momenteel met een wachtlijst. We hebben een fijne samenwerking met de gemeente en zij denken goed mee, maar toch lukt het niet altijd om direct alle gezinnen die hulp nodig hebben te kunnen helpen.”

Stichting Samen Sterk voor Meierijstad

3.4 VOORWAARDEN VOOR HULP EN MAATWERK

Waar voor gemeentelijke hulp vaker een vast inkomstenpercentage ten opzichte van de bijstandsnorm geldt, zien we dat lokale hulporganisaties over het algemeen ook mensen helpen die net buiten deze grenzen vallen. Zo geeft 33% van de hulporganisaties aan dat zij iedereen hulp bieden die bij hen om hulp vraagt, zie figuur 3.6. 13% van de organisaties helpt iedereen die wordt doorgestuurd door een hulpverlener of maatschappelijk werker. 22% van de hulporganisaties kiest 'Overig'. Zij geven bijvoorbeeld aan dat wanneer de organisatie in meerdere gemeentes actief is er soms verschillen zijn in inkomensgrenzen tussen gemeentes; dat ze de norm tijdelijk hebben verhoogd; dat ze mensen helpen die door schulden maar een beperkt bedrag aan leefgeld hebben; of dat de mensen die zij helpen helemaal geen inkomen hebben. Vaak zijn dit organisaties die gevluchte of dakloze mensen helpen.

Figuur 3.6 Hanteert uw organisatie een vaste inkomensgrens voordat mensen voor uw hulp in aanmerking komen en zo ja welke grens? (Ingevuld door 325* organisaties)

* De Voedselbanken zijn in deze grafiek niet meegenomen. Voor hen geldt over het algemeen de Voedselbanknorm.

Daarbij zien we dat meer dan de helft van de hulporganisaties, wanneer iemand buiten de grens valt maar het toch financieel moeilijk heeft, kijkt hoe ze deze persoon kunnen helpen. Zij passen dus maatwerk toe.

“Hulp vragen is lef hebben. We voeren daarom een persoonlijk gesprek. Geen paparassen. We helpen op basis van vertrouwen.”

Stichting Pompidom SpeelGOED en meer Deurne

“Het kan zijn dat mensen boven een inkomensgrens zitten van de armoede maar door schulden alsnog zwaar in de problemen zitten. Ook hen coachen we naar financiële gezondheid en zoeken samen een duurzame oplossing.”

SchuldHulpMaatje Nederland

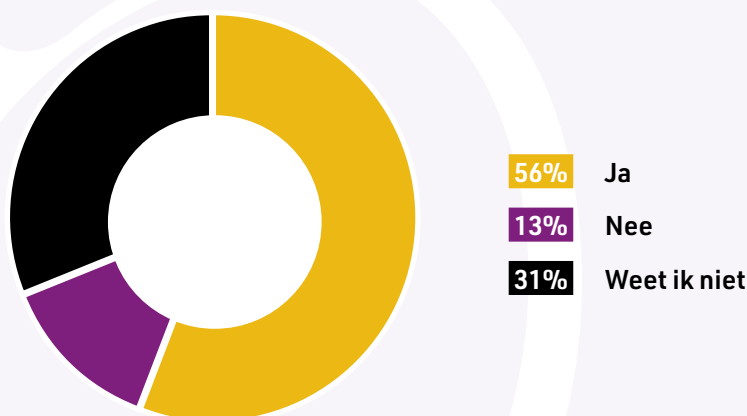
4. TOENAME HULPVRAGEN EN MOGELIJKHEDEN NABIJE TOEKOMST

De lonen stijgen maar de inflatie stijgt harder. Wat betekent dat voor lokale hulporganisaties? Hoe verwachten zij dat de hulpvragen zich in de komende maanden gaan ontwikkelen? En hoe bereiden zij zich hierop voor?

4.1 AANTAL HULPVRAGEN NABIJE TOEKOMST

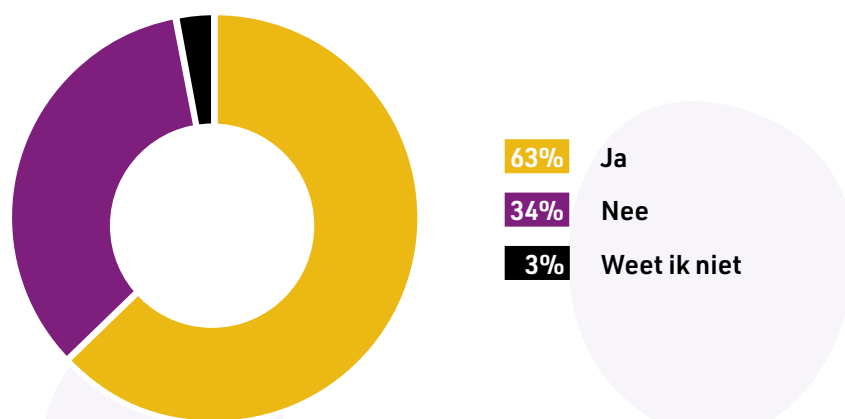
Wanneer de organisaties gevraagd wordt naar hun verwachting voor het komende half jaar dan geeft iets meer dan de helft (namelijk 56%) aan dat zij een stijging verwachten. Zie figuur 4.1. Een derde van de hulporganisaties heeft hier geen zicht op. 13% verwacht geen stijging in het aantal hulpvragen.

Figuur 4.1 Verwacht u dat het aantal hulpaanvragen het komende half jaar zal stijgen?
(Ingevuld door 448 organisaties)

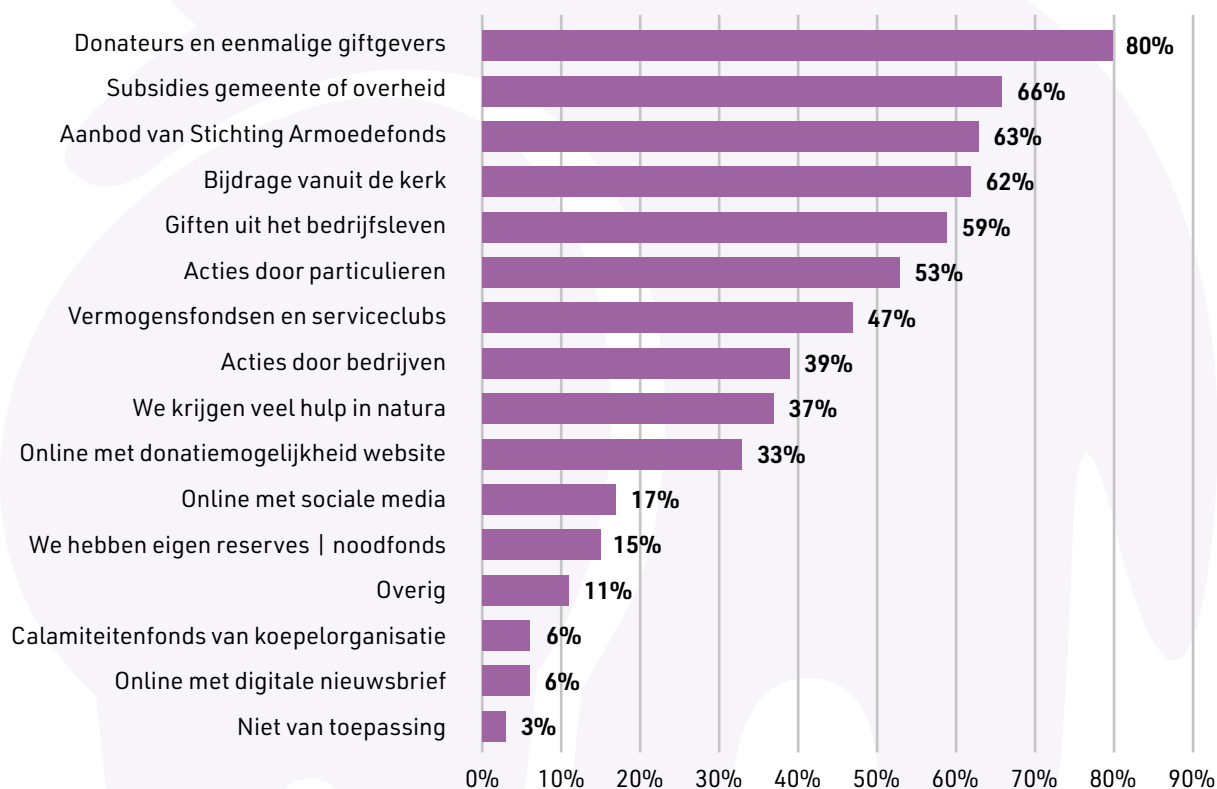

Wanneer we de hulporganisaties vragen naar hun inzet op het vergroten van hun bereik, geeft 63% van hen aan dat zij actief werken aan het bereiken van en bieden van hulp aan nieuwe mensen. Zie figuur 4.2.

Figuur 4.2 Is uw organisatie actief op zoek naar nieuwe mensen om te ondersteunen?
(Ingevuld door 435 organisaties)

Figuur 4.3 Op welke manier doet uw organisatie aan werving van geld- en hulpbronnen?
(Ingevuld door 424 organisaties)

4.2 BENODIGDE MIDDELEN

Om een mogelijke toename van hulpvragen te kunnen opvangen, zijn veel hulporganisaties, naast subsidies van de gemeente of overheid (waar 66% van de organisaties een aanspraak op doet), afhankelijk van externe bronnen. Daarom werken veel organisaties aan fondsenwerving. Figuur 4.3 toont dat 80% van de hulporganisaties dat doet door in te zetten op donateurs en eenmalige giftgevers.

63% van de organisaties doet een beroep op het aanbod van Stichting Armoedefonds. Het Armoedefonds steunt deze organisaties door middel van goederen en geld. Daarnaast zijn ook bijdragen vanuit de kerk (voor 62% van de organisaties), giften uit het bedrijfsleven (59%) en acties door particulieren (53%) cruciaal voor de inkomsten van de organisaties. Een groeiende groep gebruikt online kanalen zoals een website (33%) of sociale media (17%) om donaties te verwerven en donateurs en geïnteresseerden op de hoogte te houden van de geboden hulp. De organisaties maken voornamelijk gebruik van Facebook.

Daarnaast geven veel lokale hulporganisaties aan graag meer te willen doen met giften vanuit het bedrijfsleven, donateurs, vermogensfondsen en subsidies vanuit de gemeente. Veel organisaties lukt het om binnen hun menskracht op te pakken waar zij zich op willen focussen. De organisaties waarbij dat niet (volledig) lukt geven voornamelijk als reden op dat zij geen of te weinig tijd en menskracht hebben.

5. CONCLUSIES

Stichting Armoedefonds voert periodiek onderzoek uit naar de impact van voortdurende armoede op lokale armoedehulporganisaties in Nederland. Zij zijn het die armoede van dichtbij zien, verzachten en bestrijden. De resultaten van het onderzoek tonen wat er speelt bij de praktijk.

Dit onderzoek is in april 2024 uitgezet onder de meer dan 1.100 bij het Armoedefonds bekende hulporganisaties. 477 van hen hebben deelgenomen aan het onderzoek door de vragenlijst in te vullen.

In het onderzoek is ingegaan op drie vragen. Deze worden hieronder per vraag beantwoord.

1 **HOE IS HET AANTAL HULPVragen BIJ LOKALE HULPORGANISATIES IN HET AFGELOPEN HALF JAAR VERANDERD?**

Ondanks een dalende trend in de armoedecijfers, ervaart de helft van de lokale armoedehulporganisaties (51%) een groeiende vraag naar hulp. Het is een beeld dat wordt ondersteund door waarnemingen van andere organisaties zoals Humanitas¹⁵ en het Nibud¹⁶. Een klein deel (16%) van de hulporganisaties ervaarde het afgelopen half jaar een daling in het aantal hulpvragen. Hoewel de hulporganisaties zelf financieel beter in staat blijken om hulp te bieden, onder andere dankzij externe steun, blijft de stijging in hulpvragen een zorgwekkende trend.

Hierbij zien we een verschuiving naar de informelere organisaties. Het zijn voornamelijk de lokale steuninitiatieven die een stijging in het aantal aanvragen hebben geconstateerd. Daarnaast zien we een stijging in aanvragen bij Stichting Leergeld. Aanleiding hiervoor kan zijn het groeiende tekort aan dure schoolspullen, bijvoorbeeld door de verplichting op veel scholen om met laptops te werken.

Vooraf alleenstaande ouders met kinderen, vluchtelingen, paren met kinderen en alleenstaanden vragen vaker om hulp. De oorzaak hiervoor kan gevonden worden in de stijging van huishoudelijke uitgaven, zoals boodschappen en verzorgingsproducten, schulden, de energierekening en het ontbreken van een financiële buffer. Het zijn daarbij voornamelijk mensen met een uitkering die in de financiële problemen komen. Deze is vaak structureel te laag en biedt geen vangnet voor plotselinge tegenvallers. Ook mensen met inkomsten uit parttime werk komen geregeld niet goed rond.

De antwoorden tonen aan dat voedselhulp in Nederland nodig blijft. Maar de hulpvragen zijn breder dan dat. Er blijft een beroep gedaan worden op verzorgingsproducten als menstruatieproducten, wasmiddel, luiers en tandenborstels en tandpasta en shampoo en douchegel.

"We zijn een vangnet voor mensen die zijn afgewezen voor een voedselpakket bij de Voedselbank. Zij worden naar ons verwezen omdat we laagdrempelig zijn. Dat gaat om mensen die net boven de norm zitten maar wel in de problemen komen door bijvoorbeeld schulden. We zijn eigenlijk een verlengstuk voor de Voedselbank."

Stichting Thuis Amsterdam

2 IN WELKE MATE ZIJN LOKALE HULPORGANISATIES OP DIT MOMENT IN STAAT (GESTELD) OM AAN DE HULPVRAGEN TE VOLDOEN?

Hulporganisaties zijn in vergelijking met vorig onderzoek beter in staat om aan hulpvragen te voldoen. Toch geeft bijna een derde van de organisaties (29%) aan te kampen met een tekort aan vrijwilligers. Hoewel het percentage van hulporganisaties dat hierdoor noodgedwongen met een wachtlijst moet werken is afgenomen (van 11% in het najaar van 2023 ¹⁷ tot 8% nu), blijft dit een verontrustend punt.

Twee derde van de hulporganisaties staat er financieel (redelijk) stabiel voor. Zij redden zich met de eigen middelen. Ongeveer de helft van de hulporganisaties is aangewezen op haar reserves of hulp van derden. Het Armoedefonds ondersteunt deze organisaties financieel en met producten. Bij 4% van de hulporganisaties staat door gebrek aan financiën of huisvesting het voortbestaan op het spel. De financiële tekorten vragen om extra menskracht en breng extra druk voor de organisaties met zich mee.

Veel lokale armoedehulporganisaties bieden financiële hulp, uitjes of voeding, kleding of verzorgingsproducten aan mensen die tussen wal en schip vallen. Zij hebben hierover veelal goed contact met de gemeente.

3 HOE VERWACHTEN LOKALE HULPORGANISATIES DAT HULPVRAGEN ZICH DE KOMENDE MAANDEN GAAN ONTWIKKELEN?

Veel hulporganisaties zijn actief bezig met het vergroten van hun bereik. Daardoor, en door de staat van armoede in Nederland, verwacht meer dan de helft van de hulporganisaties (56%) een verdere stijging in het aantal hulpvragen in de komende maanden. Om hierop voorbereid te zijn, doen zij een beroep op verschillende bronnen van financiële steun, waaronder subsidies, donaties van particulieren en bedrijven en steun van organisaties zoals Stichting Armoedefonds.

6. AANBEVELINGEN

Het Armoedefonds heeft dagelijks contact met lokale armoedehulporganisaties door heel Nederland. Zij geven in meerderheid aan dat het aantal mensen dat een beroep op hen doet, stijgt. De inkomsten van mensen zijn niet meer voldoende en wegen niet op tegen de hoge kosten voor een winkelmandje met producten of de huur. Daar komt bovenop dat veel mensen door hun spaargeld heen zijn of onvoldoende verdienen om een buffer op te bouwen. Kortom, te veel huishoudens komen niet rond.

1 ARMOEDE BIJ DE KERN AANPAKKEN

Het inkomen van mensen moet voldoende zijn om van te leven, normaal mee te kunnen doen in de samenleving én om een financiële buffer mee op te bouwen. Dat kan alleen door het op korte termijn verhogen van de uitkeringen en inkomsten van mensen. In de tussentijd is het essentieel dat lokale hulporganisaties in staat zijn om de nodige hulp te bieden. Zij zijn in staat om maatwerk te bieden aan mensen die, of ze nu wel of net niet binnen bepaalde armoededefinities vallen, financieel in de problemen komen.

“Het is duidelijk dat er dringend actie moet worden ondernomen om deze mensen te ondersteunen. We moeten niet alleen kijken naar kortetermijnoplossingen zoals voedselhulp, maar ook naar structurele veranderingen die de dieperliggende oorzaken van werkende armoede aanpakken. Dit omvat het verhogen van lonen, het verbeteren van arbeidsvoorwaarden en het bieden van meer ondersteuning aan mensen in kwetsbare situaties.”

Stichting het Rode Lint Rotterdam

2 STEUN AAN ARMOEDEHULPORGANISATIES

Niet rondkomen heeft effect op kinderen, schoolkeuzes, gezondheid, stress en eenzaamheid ¹⁸. Het zorgt ervoor dat mensen niet voldoende mee kunnen doen in de samenleving. Van het missen van sportlessen of een verjaardagsfeestje tot een tekort aan basis verzorgingsproducten of warme maaltijden. De ondersteuning van lokale armoedehulporganisaties is dan cruciaal. Zij bieden de financiële, materiële en sociale hulp die nodig is om te kunnen leven. Maar óók de lokale hulporganisaties hebben structureel steun nodig.

Het contact van deze organisaties met gemeenten is vaak goed en veel worden ook deels door de gemeenten of provincie ondersteund, met name bij de huisvesting. Toch zien we dat dit vaak niet genoeg is. Hulporganisaties werken hard om genoeg fondsen te werven zodat hun voortbestaan niet op het spel komt te staan. De organisaties,

veelal draaiende op vrijwilligers, stoppen hier uren per week in. Het Armoedefonds vindt het belangrijk dat hulporganisaties zich veelal kunnen richten op dat waar zij goed in zijn: hulp bieden. Daarom is het van belang dat de continuïteit van hulporganisaties gewaarborgd blijft. Langjarige steun nodig, zowel vanuit de landelijke als lokale overheid, is dan nodig. Ook bedrijven kunnen hierin een rol spelen door goederen, met name verzorgingsproducten, te doneren.

Op hun beurt zijn de armoedehulporganisaties weer in staat om overheid en gemeente te helpen door meer mensen in armoede in beeld te krijgen en te helpen. Het (net) werk en bereik van lokale hulporganisaties verdient een vaste plaats in armoede- en schuldenbeleid.

3 WACHTLIJSTEN AANPAKKEN MAAR VOORAL TABOE AANPAKKEN

Een klein deel van de armoedehulporganisaties moet door tekorten noodgedwongen met een wachtlijst werken. De hulporganisaties laten vaker weten dat er een taboe blijft liggen op het vragen van hulp. Schaamte speelt daarin een rol. Wanneer iemand de stap heeft durven zetten om om hulp te vragen, is de financiële nood vaak al (te) hoog opgelopen. Op dat moment te horen krijgen dat er een wachtlijst is waardoor je niet direct geholpen kunt worden, heeft een grote impact op huishoudens en gezinnen.

Ook Ipsos I&O liet eerder weten dat mensen bestaande voedselhulp niet gebruiken door een gebrek aan kennis hierover of barrières¹⁹. Sommigen ervaren logistieke beperkingen om bij de hulp te komen. De groep mensen die behoefte heeft aan voedselhulp maar dit niet krijgt, geeft als reden op dat zij hier geen recht op hebben of zich ervoor schamen.

Daarom is het belangrijk om flexibel te zijn in de inkomensgrenzen voor hulp en om het taboe te blijven doorbreken. Want hoewel de armoedecijfers dalen, laat de praktijk iets anders zien. Dat kan verklaard worden doordat het taboe en de schaamte rondom armoede afneemt en mensen eerder om hulp vragen. Een positieve ontwikkeling omdat vroeger hulp vaak erger kan voorkomen. Om deze beweging te versterken is het cruciaal dat hulp laagdrempelig aangeboden blijft worden: dicht bij huis, informeel en in combinatie met een fijn gesprek als je daar behoefte aan hebt. Die rol ligt bij lokale steuninitiatieven.

BRONNEN

- 1 CBS (2024). Armoede en sociale uitsluiting 2023. <https://longreads.cbs.nl/armoede-en-sociale-uitsluiting-2023/>
- 2 Nibud (2024). Geldzaken in de praktijk 2024: Het leven betaalbaar. <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-geldzaken-in-de-praktijk-2024/>
- 3 CBS (2024). Armoede en sociale uitsluiting 2023. <https://longreads.cbs.nl/armoede-en-sociale-uitsluiting-2023/>
- 4 SCP (2024). De leefwerelden van arm en rijk. <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2024/04/05/de-leefwerelden-van-arm-en-rijk>
- 5 Nibud (2024). Geldzaken in de praktijk 2024: Het leven betaalbaar. <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-geldzaken-in-de-praktijk-2024/>
- 6 Ipsos I&O (2024). Voedselnood in Nederland – 1-meting. <https://www.ioresearch.nl/actueel/een-op-de-zeven-nederlanders-ervaart-vorm-van-voedselnood/>
- 7 Humanitas (2024). Onderzoek Schuldenproblematiek Humanitas Thuisadministratie. <https://www.humanitas.nl/contentassets/d585b536575c4aacacdb4a08bea83e9b/onderzoek-thuisadministratie-28-maart.pdf>
- 8 NOS (2024). Politieke discussie over extra verhoging minimumloon: hoe dat te betalen? <https://nos.nl/artikel/2514310-politieke-discussie-over-extra-verhoging-minimumloon-hoe-dat-te-betalen>
- 9 NOS (2024). Toch geen extra verhoging minimumloon. Eerste Kamer tegen. <https://nos.nl/artikel/2516137-toch-geen-extra-verhoging-minimumloon-eerste-kamer-tegen>
- 10 Divosa (2024). Divosa Benchmark Werk & Inkomen. Jaarrapportage 2023. <https://www.divosa.nl/publicaties/divosa-benchmark-werk-inkomen-jaarrapportage-2023/divosa-benchmark-werk-inkomen>
- 11 Armoedefonds (2023, juni). De impact van groeiende armoede op hulporganisaties in Nederland. <https://www.armoedefonds.nl/wp-content/uploads/2023/07/Rapport-Juni-2023.pdf>

- 12** Armoedefonds (2023, december). De impact van voortdurende armoede op hulporganisaties in Nederland. [https://www.armoedefonds.nl/wp-content/uploads/2024/01/WEB-ARM-0124-Rapport December 2023 02.pdf](https://www.armoedefonds.nl/wp-content/uploads/2024/01/WEB-ARM-0124-Rapport%20December%202023%2002.pdf)
- 13** Ipsos I&O (2024). Voedselnoed in Nederland - 1-meting. <https://www.ioresearch.nl/actueel/een-op-de-zeven-nederlanders-ervaart-vorm-van-voedselnoed/>
- 14** Armoedefonds (2023, december). De impact van voortdurende armoede op hulporganisaties in Nederland. [https://www.armoedefonds.nl/wp-content/uploads/2024/01/WEB-ARM-0124-Rapport December 2023 02.pdf](https://www.armoedefonds.nl/wp-content/uploads/2024/01/WEB-ARM-0124-Rapport%20December%202023%2002.pdf)
- 15** Humanitas (2024). Onderzoek Schuldenproblematiek Humanitas Thuisadministratie. <https://www.humanitas.nl/contentassets/d585b536575c4aacacdb4a08bea83e9b/onderzoek-thuisadministratie-28-maart.pdf>
- 16** Nibud (2024). Geldzaken in de praktijk 2024: Het leven betaalbaar. <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-geldzaken-in-de-praktijk-2024/>
- 17** Armoedefonds (2023, december). De impact van voortdurende armoede op hulporganisaties in Nederland. [https://www.armoedefonds.nl/wp-content/uploads/2024/01/WEB-ARM-0124-Rapport December 2023 02.pdf](https://www.armoedefonds.nl/wp-content/uploads/2024/01/WEB-ARM-0124-Rapport%20December%202023%2002.pdf)
- 18** Commissie Sociaal Minimum. (2023). Een zeker bestaan: Naar een toekomstbestendig stelsel van het sociaal minimum. Rapport I.
- 19** Ipsos I&O (2024). Voedselnoed in Nederland - 1-meting. <https://www.ioresearch.nl/actueel/een-op-de-zeven-nederlanders-ervaart-vorm-van-voedselnoed/>

Steun elkaar!